

KSČ – místní organizace Brod nad Tichou

1948 – 1955

Inventář

Číslo listu NAD: 996
Evidenční pomůcka č. 49

Obsah

Úvod.....	3 – 6
I. Vývoj původce fondu.....	3 – 5
II. Vývoj a dějiny fondu.....	5
III. Archivní charakteristika fondu.....	5 – 6
IV. Stručný rozbor obsahu fondu.....	6
V. Záznam o uspořádání fondu.....	6
Příloha č. 1 – Seznam pramenů a literatury.....	7
Příloha č. 2 – Seznam použitých zkratk.....	8
Inventární seznam.....	9 – 10

Úvod

I. Vývoj původce fondu

Komunistická strana Československa se po roce 1945 ve své činnosti řídila organizačními řády a počínaje rokem 1954 stanovami. Podle těchto řádů a stanov existoval nejvyšší řídicí orgán Komunistické strany Československa (dále KSČ) – sjezd KSČ, resp. ústřední výbor, k jehož volbě docházelo na pravidelném sjezdu strany. Sjezd strany se konal jednou za čtyři léta (mimořádný sjezd KSČ svolával ústřední výbor ze své iniciativy či na žádost více než jedné třetiny základních organizací).

Ústřední výbor představoval nejvyšší orgán strany v období mezi sjezdy. Dozoroval a řídil veškerou činnost KSČ a jednotlivých členů. Staral se nejen o stranickou politiku, ale kontroloval taktéž hospodaření se stranickým majetkem. Schvaloval představitele strany na politické funkce a přímo je instruoval v jejich činnosti. Navrhoval vedoucí funkcionáře v ústředním měřítku a v krajích.

Krajskou organizaci tvořily všechny okresní organizace v hranicích kraje. Nejvyšším orgánem krajské organizace byla krajská konference, kterou svolával krajský výbor nejméně jednou za dva roky (mimořádnou konferenci svolával krajský nebo ústřední výbor z naléhavých důvodů či na žádost více než jedné třetiny základních organizací kraje). Krajské konference se účastnili delegáti řádně volení na okresních konferencích.

Okresní organizaci utvářely všechny základní organizace (závodní, místní, atd.) v hranicích okresu. Nejvyšší orgán okresní organizace představovala okresní konference svolávaná okresním výborem jednou ročně, podle stanov z roku 1962 jednou za dva roky a od roku 1971 jedenkrát za dva až tři roky. Mimořádná okresní konference mohla být svolána po dohodě s krajským výborem a po schválení ústředním výborem. Při naléhavé potřebě, nebo na žádost více než jedné třetiny základních organizací, ji mohl svolat vyšší stranický orgán.

Základní organizace se dělily na organizace závodní a místní. Základní, místní, organizace (dále ZO) byly zakládány podle směrnic ústředního výboru v závodech, dopravních a obchodních organizacích, na státních statcích, ve strojních a traktorových stanicích, v jednotných zemědělských družstvech, úřadech, školách, institucích, v jednotkách ozbrojených sil, na vesnicích, ve městech apod., avšak pouze tam kde působili nejméně tři členové (organizační řád 1949) nebo pět členů (stanovy 1962). V podnicích, závodech a úřadech, kde se nalézal větší počet členů, se utvářely ZO v dílnách, provozech, na stavbách a ve výrobních úsecích. Jednotlivé organizace pak na celozávodních stranických schůzích volily celozávodní či podnikový výbor. Obdobným způsobem mohly pracovat ZO o vyšším počtu členů, které se zpravidla dělily na tzv. dílčí organizace. Těmto dílčím organizacím posléze připadla možnost (na základě povolení okresního výboru) přijímat a vylučovat členy, ukládat stranické tresty, volit delegáty na konference a hospodařit podle rozpočtu. Každá z nově utvořených organizací musela být potvrzena okresním výborem.

Nejvyšší orgán základní organizace představovala členská schůze, která se svolávala nejméně jednou v měsíci. Na ustavující či výroční schůzi se volil výbor: předseda, dalších 7 – 10 členů. Následně došlo k volbě dvou revizorů. Organizace do 20 členů měla 3 – 5 členný výbor, do pěti členů důvěrníka (organizační řád 1949), či počet členů stanovil OV a organizace do deseti členů volila výbor o třech lidech nebo za podmínek stavených OV (stanovy 1962).

Výbor zvolil svého předsedu, který musel být nejméně tři roky členem strany, přičemž OV mohl udělit výjimku. Kontrolou nad hospodařením s finančními a ostatními prostředky byli pověřeni další dva až tři členové výboru. Kromě toho měli taktéž dohlížet na kontrolu při dodržování směrnic ústředního výboru KSČ a vedení členské evidence a stranické administrativy.

Výbor ZO KSČ především zajišťoval plnění usnesení členských schůzí a řídil veškerou práci stranické organizace mezi členskými schůzemi. O své činnosti a stavu organizace podával každý měsíc zprávu členské schůzi.

Kromě běžných často zaměnitelných názvů základní – závodní organizace, lze o téměř totožném stírání významu názvů organizací hovořit také v případě místních organizací, jejichž ekvivalent, zejména na venkově, představovaly vesnické či často nesprávně nazývané venkovské organizace. Co do funkce a významu svým účelem prakticky shodovaly s organizacemi základními.

Místní organizace v Brodu nad Tichou patřila pod správu okresu Mariánské Lázně, odkud se po územní reformě v roce 1960 dostala pod působnost okresního výboru Tachov. (Přestože materiály fondu MO KSČ Brod nad Tichou nepřesahují rok 1960, lze tvrzení přechodu MO KSČ pod OV KSČ Tachov samozřejmě podložit provedenou územní reformou. Dalším eventuálním řešením by mohla být také skutečnost, že organizace jako samostatný subjekt zanikla a dále v obci nepracovala. Jakékoliv písemnosti z přelomového období se sice nedochovaly, avšak části fondu tvořící nedílný celek s materiály ZO KSČ uloženými ve fondu OV KSČ Tachov/NAD 576/ potvrzují, že činnost organizace v Brodu pokračovala. Jednalo se o dílčí organizaci státního statku Planá pod jiným názvem, ale o její identitě nelze pochybovat.)

Z dochovaných záznamů vyplývá, že historie stranické organizace v Brodu nad Tichou se zřejmě začala utvářet od roku 1948. Došlo k ustavení členské organizace, a jelikož se jednalo o početně velkou stranickou organizaci (v roce 1948 čítala 79 členů), což na okresní poměry znamenalo neobvykle vysoké číslo, přistoupilo se k volbě dvanáctičlenného výboru. Na první schůzi výboru místní organizace se rozhodlo, že k jeho svolávání bude docházet o každém prvním pátku v měsíci a na členské schůze připadla každá druhá středa v měsíci.

Přestože stranická organizace v Brodu nad Tichou vedla ukázkovou stranickou agendu, dodržovala stanovy s úzkostlivou pečlivostí, sdružovala nebyvale velkou členskou základnu a iniciovala zakládání různých seskupení v obci, panovala v ní poměrně značná nesnášenlivost. Neustálé šarvátky, rozbroje a půtky jednotlivých členů organizace, především pak jejího vedení při boji o moc a vliv v obci, vedly k častým a posléze téměř pravidelným dozorům a osobním návštěvám z řad okresního výboru KSČ v Mariánských Lázních. Spory často přerostly rozměry organizace a přenášely se do osobního života stráníků a celé obce. Vzhledem k tomu, že organizace samotná se starala o chod sebe sama a dále o činnost JZD, SČSP a milicí, působily rozepře stráníků na všechny tyto organizace destruktivně. Po počátečních úspěších se dostavila trvalá kritika neutěšených poměrů v organizaci a chabé morálky a nedisciplinovanosti členů ze strany okresního vedení. Úzké vazby zejména na JZD v obci znamenaly, že kritika přenesená ze stranické úrovně na úroveň profesní vyústila k častým odchodům kritizovaných osob ze zemědělství a následně také z organizace samotné. Údajně slabá pracovní morálka některých členů tak posloužila jako zástěrka využitá k vyřizování čistě osobních neshod na stranickém stupni. Zvrácený „mysl pro spravedlnost“ zapříčinil, že v organizaci se pak již nepodařilo nastolit pořádek a vše se odrazilo v jednání zbytku obyvatel obce, která se rozdrobila na několik frakcí, vyjadřujících sympatie a podporu

svým oblíbencům. Politická nestabilita a rozbroje způsobovaly neustálé potíže zejména vyšším stranickým funkcionářům organizace. Docházelo k jejich převádění na výkon jiné funkce, či odvolávání z těch dosavadních s trvalým postižením a sankcionováním. Mnozí straníci tak nesli taková rozhodnutí nelibě, podávali hromadné žádosti o vystoupení ze strany, načež následovalo jejich úplné vyloučení z organizace a sesazení z míst ve vedení obce.

Mezi velmi populární a rozšířený způsob pronásledování osob pak patřilo křivé obviňování z úmyslného poškozování práce organizace. Nepřekvapuje tak, že ve vedení místní organizace se tak v průběhu několika let vystřídal bezpočet předsedů. Po trvalých mocenských bojích se zbývající část organizace rozdělila na politickou a zemědělskou. Jedni prosazovali soustředění moci v rukách straníků, druzí preferovali sloučení funkcí politických se zemědělskými, argumentující přitom důležitostí zemědělství jako takového. Pokud se tak obě křídla shodla na jednom kandidátovi, pak po jeho zvolení kladla překážky pro výkon funkce. Docházelo k absurdním situacím, kdy zvolení kandidáti, vzápětí po jmenování, svůj mandát skládali a okamžitě se vzdávali výkonu funkce.

Po shora psaném vývoji v organizaci, potažmo celé obci, původně poměrně zdařilá činnost organizace citelně ochabla a absence většího množství materiálů z let pozdější neumožňuje blíže nahlédnout do jejího dalšího vývoje.

II. Vývoj a dějiny fondu

Materiály fondu MO KSC Brod nad Tichou se ocitly ve Státním okresním archivu Tachov při řádné skartaci ve spisovně budovy obecního úřadu tamtéž v roce 2004 (číslo přírůstku 33/04 z 11. srpna 2004). Provedená inventarizace odhalila, že původní materiál zůstal na MNV zřejmě od doby svého vzniku, kdy tehdejší předseda organizace zastával obě funkce v obci naráz. Prakticky to znamenalo, že si všechny písemnosti soustřeďoval a uchovával v budově MNV, čímž bylo zabráněno jejich pozdější ztrátě a zničení. Jelikož však schází písemnosti z let pozdějších, potvrzuje se domněnka, že předseda MNV byl funkce zbaven (neshody ohledně rozdělení pravomocí v obci, viz Vývoj původce fondu) a pravomoci přešly jinam, zřejmě na vedení JZD v obci. Po roce 1960 tak došlo k přejmenování organizace sloučením s celozávodním výborem státních statků v Plané a stranická skupina nesla název ZO KSC Státní statek Planá – provozovna Brod nad Tichou (fond OV KSC Tachov, NAD 576).

Z předaného seznamu písemností nelze určit, jaký registraturní plán původce dodržoval, pokud skutečně nějaký vedl.

O skartaci písemností se v textu nenalézají žádné informace.

Záznamy či jakékoliv zmínky o dodržování spisových směrnic a pravidelných kontrolách spisovny se v zápisech z členských schůzí a korespondence s nadřízenými orgány nepodařilo objevit.

Všechny dochované písemnosti byly roztříděny a chronologicky seřazeny do tématických skupin.

III. Archivní charakteristika fondu

Materiály fondu MO KSC Brod nad Tichou pocházejí z let 1948 - 1955. Jedná se o jeden kartón písemností s metráží 0,12 bm.

Stěžejní a nejzajímavější část fondu se nalézá ve čtyřech knihách zápisů ze schůzí výborů a členů. Vzhledem k jejich obsáhlým zápisům a velké pečlivosti pisatelů v nich lze objevit velice cenné informace vztahující se k činnosti organizace a k chodu obce vůbec. Svým pojetím se jedná o jedinečný soubor knih v rámci srovnání jednotlivých ZO, VO a MO KSČ v okrese Tachov.

Ke vnitřní skartaci nebyly navrženy žádné písemnosti.

Ve fondu se nalézají písemnosti druhé kategorie.

Fyzický stav fondu je dobrý, bez nutnosti restaurátorských zásahů.

Při inventarizaci fondu bylo použito klasické pořádací schéma.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

Fond MO KSČ Brod nad Tichou, sice nevelký časovým rozsahem a objemem dochovaného materiálu, lze považovat za velice významný zejména ve vztahu k písemnostem podobných organizací okresu. Bezesporu zajímavým faktem je skutečnost, že co do působnosti nepříliš velká organizace sdružovala velký počet členů, takže při vedení stranické agendy dosáhla na vyšší stupeň řízení tím, že v organizaci docházelo k volbě výboru, což v okresních podmínkách vystupuje jako unikát nad jiné, rozsahem srovnatelné organizace.

V. Záznam o uspořádání fondu a vyhotovení pomůcky

Fond uspořádal a pomůcku sestavil Miroslav Vetrák v roce 2006 ve Státním okresním archivu Tachov.

Státní okresní archiv Tachov dne 25. ledna 2006

Miroslav Vetrák

Příloha č. 1 Seznam pramenů a literatury

Organizační řád Komunistické strany Československa vydaný ÚV KSČ, Praha 1949

Stanovy KSČ přijaté celostátní konferencí KSČ dne 18. prosince 1952 a schválené včetně změn X. sjezdem KSČ dne 15. ledna 1954

Stanovy KSČ schválené XII. sjezdem KSČ dne 8. prosince 1962, doplněné a upravené XIII. sjezdem KSČ dne 4. června 1966 a XIV. sjezdem KSČ dne 29. května 1971

Kos Zdeněk, Zkratky, značky, akronymy, Praha 1983

Příloha č. 2 Seznam použitých zkratk

bm	běžný(é) metr(y)
evid. jednotka	evidenční jednotka
inv. č.	inventární číslo
KSČ	Komunistická strana Československa
MNV	místní národní výbor
MO	místní organizace
MO KSČ	místní organizace Komunistické strany Československa
NAD	Národní archivní dědictví
ONV	okresní národní výbor
OV	okresní výbor
OV KSČ	okresní výbor Komunistické strany Československa
SČSP	svaz Československo–sovětského přátelství
VO	vesnická organizace
VO KSČ	vesnická organizace Komunistické strany Československa
ZO	základní organizace, závodní organizace
ZO KSČ	základní organizace Komunistické strany Československa

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
Úřední knihy			
1	Zápisy ze schůzí výboru MO KSČ	1948 – 1950	K1
2	Zápisy ze schůzí výboru MO KSČ	1950 – 1953	K2
3	Zápisy z členských schůzí MO KSČ	1948 – 1949	K3
4	Zápisy z členských schůzí MO KSČ	1949 – 1950	K4
Spisový materiál			
5	Zápisy a presenční listiny z členských schůzí	1948 – 1953	1
6	Korespondence s nadřízenými orgány (OV KSČ a ONV Mariánské Lázně, MNV Planá)	1950 – 1953	1
7	Korespondence běžná, odeslaná	1953	1
8	Kádrové, personální a členské záležitosti	1950 – 1953	1
9	Měsíční hlášení o výročních a členských schůzích MO KSČ	1953	1
10	Tištěné materiály, dotazníky, směrnice	1950 – 1955	1

Název archivu:	Státní okresní archiv Tachov
Název archivní pomůcky (fondu):	KSČ – místní organizace Brod nad Tichou
Značka fondu:	MO KSČ Brod nad Tichou
Časový rozsah:	1948 – 1955
Počet evidenčních jednotek:	5 (4knihy, 1 kartón)
Počet inventárních jednotek:	10
Rozsah bm:	0,12
Stav ke dni:	25. ledna 2006
Fond zpracoval:	Miroslav Vetrák
Pomůcku sestavil:	Miroslav Vetrák
Počet stran:	11
Pomůcku schválila:	PhDr. Markéta Novotná